

Recordant el Dr. Scharfe

Mariàngels Trèmols i Gironell

Departament de Política Territorial i Obres Públiques

Direcció General d'Urbanisme

Generalitat de Catalunya

wmtremols@gencat.net

Resum

En aquesta nota es fa una aproximació personal a Wolfgang Scharfe, tot assenyalant les seves principals aportacions a la història de la cartografia

Paraules clau: Wolfgang Scharfe, història de la cartografia

Resumen

En esta nota se hace una aproximación personal a Wolfgang Scharfe, remarcando sus principales aportaciones a la historia de la cartografía

Palabras clave: Wolfgang Scharfe, historia de la cartografía

Abstract

This is a brief summary to the biography of Wolfgang Scharfe with special emphasis on the history of cartography

Keywords: Wolfgang Scharfe, history of cartography

El dia 21 de setembre de 2003 va morir el Dr. Wolfgang Scharfe, tenia 61 any i era professor a *l'Institut für Geographische Wissenschaften* a la Freie Universität de Berlín. Va dedicar una gran part de la seva vida professional a la docència de la Geografia i a estudiar i investigar el paper social de la Cartografia al llarg de la història.

A principis de l'any 1995 me'n va parlar la Carme Montaner arran de la visita que va fer a Barcelona per a participar a les conferències que sobre la cartografia dels països de parla alemanya va organitzar la cartoteca de Catalunya i la Universitat Autònoma de Barcelona, dins el cicle de conferències sobre Història de la Cartografia.¹

Per aquella època jo intentava amb poc èxit tirar endavant la tesi doctoral i estava en un carreró sense sortida debatent-me entre l'interès inqüestionable del tema triat i la manca de referents metodològics i bibliogràfics que tenia a l'abast. La crisi m'havia fet qüestionar la continuïtat del projecte i estava valorant la possibilitat de llençar la tovallola i deixar definitivament el projecte que havia encetat uns anys abans i que pretenia estudiar la influència de la cartografia en els mitjans de comunicació i la utilització que aquests feien del recurs, al marge de les consideracions geocartogràfiques. M'interessava estudiar la mediatització, la utilització interessada, la incorrecció i com se sacralitzava o banalitzava el mapa en funció de les necessitats del mitjà, obviant en moltes ocasions, les més elementals normes cartogràfiques.

Malgrat que en aquell moment ja havia recollit i analitzat una part molt important dels documents que havien de constituir la base de l'estudi, començava a acusar la manca d'estudis que ja haguessin abordat temes semblants i que em poguessin orientar a l'hora d'establir criteris de classificació, de sistematització i de valoració de resultats. Per aquesta raó saber de l'existència del Dr. Scharfe fou molt important i esperançador per a mi.

Li vaig escriure a Berlín parlant-li del meu projecte i em va contestar molt interessat. Ens vam conèixer el setembre del mateix any quan va tornar a Barcelona arran de la seva participació en la 17a Conferència Cartogràfica Internacional (ICA). Recordo que el dia que vam quedar, estava força espantada, a la dificultat d'haver-me d'enfrontar a una persona que no coneixia i d'haver-me d'expressar en una altra llengua, s'hi afegia el fet que fos alemany (l'escola alemanya sempre m'havia impressionat, sobretot des de les classes del Dr. Vilà i Valentí) i un expert en la matèria que a mi m'interessava. Durant aquella setmana va esmerçar una part del seu temps a facilitar-me bibliografia, a donar-me consells i a interessar-se pel material que jo havia anat recopilant; però, sobretot, va posar-me en clar dubtes i va esvaïr pors, que havia anat acumulant al llarg d'aquells anys de confusió epistemològica.

Era una persona que sabia encomanar la il·lusió que sentia per tot el que feia. Era a més d'un intel·lectual de primer ordre, un bon investigador i un

1. *La Cartografia dels Països de parla alemanya –Alemanya, Àustria i Suïssa-* Generalitat de Catalunya, Departament de Política Territorial i Obres Públiques, ICC, Barcelona, 1997.

gran professor. La seva formació ingent el dotava d'una capacitat extraordinària per a parlar de qualsevol qüestió. Tenia una formació sòlida, havia estudiat geografia, matemàtiques, filosofia i pedagogia a la Universitat Lliure de Berlín. Havia estat professor d'història, geografia, estadística i de cartografia. Havia patit de molt a prop la divisió d'Alemanya i viure a Berlín havia constituït una experiència personal que havia deixat una petjada inesborrable en la seva manera d'entendre el món.

Des de 1995 i fins 1999 quan vaig presentar la tesi, vam mantenir una bona relació epistolar. Mai no em va fer sentir inferior, sempre em va tractar com a una col·lega, ressaltant els meus progressos i reconduint els meus errors, però tot d'una manera molt planera. La seva categoria no el permetia ser prepotent, no li feia falta, quedava clara la seva talla, tan en l'aspecte professional com en el personal.

El juny de 1997 em va convidar a Berlín per presentar els primers resultats de la meva tesi a l'*International Conference on Mass Media Maps*.² Participar-hi fou molt important, perquè en aquells tres dies vaig poder parlar amb altres col·legues, que també estaven interessats pels mateixos temes que jo. Definitivament havia aconseguit trencar amb l'aïllament que havia caracteritzat els anys anteriors. Va ser una experiència molt valuosa, no tan per la presentació que vaig fer, com perquè vaig tornar a Barcelona reforçada i amb una idea clara, acabar la tesi.

A més, Berlín, em va permetre veure el Dr. Scharfe en el seu entorn natural, bolcat en els assistents de la conferència, venerat pels seus alumnes i col·legues, i un investigador encara més curós del que m'havia semblat fins llavors. Aquells dies va multiplicar-se perquè tots poguéssim no solament participar, sinó gaudir de la nostra estada a la capital d'Alemanya. Les sessions començaven amb puntualitat germànica i eren molt denses, però després sempre ens obsequiava amb alguna visita en algun lloc interessant de la ciutat.

Recordo especialment la tarda que vam anar a veure la sala de mapes de la Staatsbibliothek zu Berlin, allí es va veure el Dr. Scharfe més feliç. No va parar d'ensenyar-nos mapes, atlas i tot tipus de material cartogràfic, i de comentar-nos tot el que sabia, que era molt, d'aquells magnífics incunables que la biblioteca atresora. Es trobava en el seu element, acompanyat d'aquelles joies que en algun moment de la seva vida havien constituït el material dels seus estudis.

Vaig intentar que el Dr. Scharfe estigués en el tribunal de la meva tesi, cosa que no va ser possible per diverses incompatibilitats burocràtiques. Tot i així vaig voler que en els agraïments quedés clar que el seu mestratge havia estat decisiu per la seva conclusió i que sense la seva ajuda l'hagués abandonada. Per aquesta raó vaig enviar-li a més d'un resum en anglès, un exemplar original de la tesi en català, tot i que sabia que només la podria fullejar per mirar les il·lustracions i la bibliografia. Volia, això no obstant, que quan tingués aquelles més

2. W. Scharfe (ed.): *International Conference on Mass Media Maps*, in Reihe, C. Kartographie, vol. 16, Selbstverlag Fachbereich Geowissenschaften, Freie Universität Berlin, 1997.

de sis-cents pàgines a les mans, fos conscient que ell n'havia estat en gran mesura el responsable.

Vaig tornar a veure'l el gener de 2002 a resultes d'una conferència que va fer a la Societat Catalana de Geografia i que en aquest número es publica. Vam parlar breument abans de començar la conferència, però mai no vaig pensar que aquella seria l'última vegada que el veuria.

Era un excel·lent professional, però encara més gran persona; no hagués aconseguit creure en el meu projecte sense el seu recolzament desinteressat, i per aquest motiu el dia que vaig saber que havia mort, vaig sentir quelcom molt estrany, sempre m'hi havia sentit en deute, però aquell dia me'n vaig sentir encara més, potser perquè sabia que ja no li podria tornar a dir: gràcies!

Bibliografia més significativa

- W. SCHARFE: *Historisch-topographische Karte von Brandenburg um 1800*. Berlin, 1984.
- W. SCHARFE: *Max Eckert's Kartenwissenschaft – The Turning Point in German Cartography*, *Imago Mundi*, 38, pp. 61-66, 1986
- W. SCHARFE: *Berlin und seine Umgebung im Kartenbild*. Nebst Beiträgen zur Landschaftsund Klimageschichte des Berliner Raumes. Catalogue, Berlin, 1987.
- W. SCHARFE: *Tendenzen moderner Kartographiegeschichte*. In: W. Treue (ed.): *Geschichte als Aufgabe*. Festschrift Otto Büsch zu seinem 60. Geburtstag, pp. 709-75, Berlin, 1988.
- W. SCHARFE: *Kommentierte Neuherausgabe: Administrativ-Statistischer Atlas vom Preußischen Staate 1827/28*. Berlin, 1990.
- W. SCHARFE: *New Approaches to the History of Cartography*, In: U. Lindgren (ed.): *Kartographie und Staat*. Interdisziplinäre Beiträge zur Kartographiegeschichte, pp. 1-12, Munich, 1990
- W. SCHARFE: *Essential features in teaching the history of cartography*. In: *Teaching the History of Cartography*. Proceedings of the Seminar held at the University Library, Uppsala June 13, 1991. pp. 25-34, Utrecht, 1991.
- W. SCHARFE: *Probleme der kartographischen Darstellung von Wetterinformationen*. In: W. Wehry (ed.): *Wetterinformation für jedermann - aber wie?* pp. 107-120, Berlin, 1991.
- W. SCHARFE: *Newspaper maps in Germany*. In: P. Mesenburg (ed.): *Proceedings 16th International Cartographic Conference Association*, Cologne. Vol. 1, Bielefeld, p. 255-264. Köln, 1993.
- W. SCHARFE: *Der wissenschaftliche Stand der Kartographie um 1600*. In: D. Unverhau and K. Schietzel (ed.): *Das Danewerk in der Kartographiegeschichte Nordeuropas.*, pp. 189-210. Neumünster, 1993.
- W. SCHARFE: *Presse Karten*. Forschungsprojekt gefördert mit Mitteln der Deutschen Forschungsgemeinschaft 1988-1993. Final report, p.408. Berlin, 1994.

- W. SCHARFE: *Die Brandenburg-Karte von Olof Hansson Svart (1630-31)*. In: G. Heinrich (ed.): *Mitteilungsblatt des Arbeitskreises für historische Kartographie* 30, pp. 9-36. Münster, 1994.
- W. SCHARFE: *German Journalistic Cartography. The first Reader's Poll on Maps in Newspapers*. In: *Proceedings of the 17th International Cartographic Conference / 10th General assembly of the International Cartographic Association*. Vol. 2, pp.2820-2833, Barcelona September 3rd-9th, 1995.
- W. SCHARFE: *Neue Erkenntnisse zur Presse-Kartographie, in Kartographie im Norden*, Tagungsführer 44. Deutscher Kartographentag, pp. 97-110. Hamburg, 1995.
- W. SCHARFE (ed.): *Gerhard Mercator und seine zeit*. 7. Kartographiehistorisches Colloquium Duisburg 6-8 Oktober 1994. Vorträge und Berichte. Duisburg, 1996.
- W. SCHARFE: *Internationale Konferenz über Karten der Massenmedien*, in *Kartographische Nachrichten* 47, p.72. Berlin, 1997.
- W. SCHARFE: *The Development of Consciousness in Cartography of Mas Media Maps*, in Reihe, C. *Kartographie*, vol, 16, pp.1-21. Berlin, 1997.
- W. SCHARFE and A. JANSEN: *Handbuch der Infografik. Visuelle Information in Publizistik, Werbung und Öffentlichkeitsarbeit (Edition Page)*, Verlag Springer 03, Gebundene Ausgabe. September 1999.
- W. SCHARFE (ed.): In *8. Kartographiehistorisches Colloquium Bern 3.-5. Oktober 1996: Vorträge und Berichte*, ed.. Wolfgang Scharfe,: Verlag Cartographica Helvetica. Murten, 2000.
- W. SCHARFE (ed.): In: *9. Kartographiehistorisches Colloquium Rostock 30 September- 2 Oktober 1998*, Rostock,: Kirschbaum-Verlag. Bonn, 2002.